

JAZYK A POLITIKA¹

styly politické komunikace

dle Odaloše publicistický, odborný, hovorový

dle Hoffm. v parlamentu řečnický, administrativní, odborný

konflikt, humor, zdvořilost

principy politické komunikace dle Odaloše

kooperativnost - 1. vyjadřovat se tak, jak se ode mne v dané situaci očekává, 2. prosazovat společnou polit. linii nebo společný názor

zdvořilost - zásada skromnosti a sympatie, např. *ani nám sa určite nepodarilo naplniť bezo zvyšku všetko, čo sme chceli*

ironie - např. *páni a dáma žili štyri roky na Mesiaci*

konflikt poslanci x jednací řád

„atmosféra ve sněmovně je přímo dušena vysokými nároky na ukázněné dodržování pravidel a předepsaného rituálu.. a na přesné.... neosobní vyjadřování.“ (Hoffmannová, s. 45)

- proto jsou časté konflikty mezi předsedajícím schůze a poslanci, kteří se vzpírají „požadovanému drilu“

- výzvy předsedajících ke zklidnění a ztišení, někdy jmenovitá kritika poslanců

- nekázeň poslanců dle H. je přirozený jev únavy z komunikace, lidský projev, stejně tak i jejich častá nepřítomnost v jednacím sále (s. 49)

předseda sněmovny Klaus:

„já už mohu vám nahlas vyjmenovat známé osoby o kterých vím že / automaticky začínají hovořit v první vteřině když je to možné / když zrovna se oni sami nehlásí ke slovu (...) / já je klidně mohu ze svého pozorování zde jmenovat // já si myslím že je to nedůstojné našeho jednání // pan poslanec K./ támhle stojí / je jedním z klasických představitelů této skupiny poslanců (Smích) / prostě je téměř prototypem této věci (...)

- nezdvořilost předmětem konfliktu, kritika míří tentokrát na Klause, solidárně se k ní přidává další poslanec

A: *byl bych rád pane předsedající / kdyby pan K. za mými zády hlasitě nedělal poznámky na téma co říkám / je možné abyste ho napomenul pane předsedající? / napomeňte pana premiéra ať se naučí slušnému chování*

B: *dobře pane poslance / já požádám v případě poslance V. K. / protože jako na premiéra na něj samozřejmě nemám žádné páky / jako poslance ho samozřejmě požádám / aby se zdržel hlasitých projevů během vašeho příspěvku (...)*

C: *pan předsedající když napomínal pana poslance K. řekl / že na pana K. jakožto premiéra nemá z pozice předsedajícího páky / chtěl bych ho opravit / páky na něj má paragraf devatenáct a dvacet / a dokonce může pana K. jako premiéra vykázat pokud by se opakovaně choval nepřístojně*

¹ J. Hoffmannová - S. Čmejrková (eds.): Jazyk, média, politika. Praha 2003, příspěvky Hoffmannové a Odaloše.

příklad konfliktu dvou politických lídrů (Odaloš 237n.)

z diskuse STV 1. program 26.3. 2000 pořad O päť minút dvanásť, Vl.Mečiar (HZDS), M. Dzurinda (KDS)

- M* *Môjmu spolustolovníkovi musím postaviť jednu otázku, lebo neviem, kto je. Kto ste pán Dzurinda z hľadiska politiky a príslušnosti k politickým stranám. Nehnevajte sa, ja neviem.*
- D* *O to viac ma teší, že ste prišli na toto stretnutie. Vy ste so mnou mali problémy dlhé roky. Najprv ste mali problémy, že som hovorcom a potom ste mali rôzne iné. Bez ohľadu na to, čo som, ste na toto stretnutie prišli a mňa to veľmi teší a ďakujem vám, že ste prišli.*

- ciele obou politiků - obhájit vlastní názor, zpochybnit a zcela popřít názory protivníka, případně zpochybnit i osobu protivníka (U Dzurindy v této ukázce nikoliv)
- Mečiar - formálně vstřícné a omluvné verbální signály (podtržená slova), fakticky ale připravují výpad - jádro repliky, otázka „kdo jste?“ = zpochybňování politické identity
- Dzurinda - problém vlastní identifikace nepovažuje za reálný, jmenuje své polit. funkce (není v ukázce) a pak dává najevo, že jde o osobní problém Mečiara - pomocí obecných slov podtržených; dále nepřímou poukazuje na to, že jeho soupeř je si vědom, že D, je důležitou osobou (*Bez ohľadu na to, čo som...*), tj. nepřímou se říká - tím, že jste přišel na toto místo a diskutujete se mnou už mě fakticky uznáváte jako partnera v debatě - tímto poukazováním je replika rámována (v úvodu i závěru)

ad zdvořilost v politice

mnohdy jen formální, ironická, přehnaná s cílem maskovat slovní výpad, anebo jde přímo o rafinovanou formu verbální agrese, Hoffmann. mluví o „konfliktní“, „negativní“ zdvořilosti, což protimluv (63-64)

př. viz předchozí rozhovor Mečiar - Dzurinda

př. I. Langer při řízení schůze, zdvořilostní fráze v úvodu

Děkuji vám pane poslanče / pretože z vašeho vystoupení / se přiznám / jsem ani nemohl vydedukovat zda hovoříte k věci či nikoliv (Smích) natolik bylo obtížně srozumitelné

zvláštní styl komunikace v parlamentu, poslanci se nesmějí oslovovat přímo, ale mluví k sobě ve 3. osobě

ad humor v politice

- různých úrovní, někdy vhodně použitý; někdy zneužitý k osobním útokům s cílem někoho osočit, zesměšnit

- **ad vhodně použitý**, František Mikloško : *Ja som konzervatívny politik nielen preto, lebo som sa živil konzervami.* (s. 229) slovní humor, není namířeno **proti žádné jiné osobě**

př. Miloš Zeman - Vlastimil Tlustý

T *vážně diskutovat zprávu vlády / je asi tak smysluplné jako se pokoušet analyzovat průběh bitvy u Waterloo s bláznem / který o sobě tvrdí že je Napoleon*

Z *jsem velice rád že pan poslanec Tlustý se učí bonmoty / a přeji mu v této oblasti mnoho úspěchů*

- ad osobní útoky

jisté kvality, bonmot (les bons mots) založený na slovní hříčce, Zeman reaguje na vystoupení někdejšího ministra školství Ivana Pilipa, který v diskusi o zemědělském zákonu

prohlásil. *já jsem se také velmi zabýval tímto zákonem*

Z pan ministr školství Pilip se opravdu zřejmě důkladně zabýval zemědělstvím / protože v jeho resortu se mu podařilo zorat co se dalo

- ad osobní útoky kvalitu postrádající, resp., útoky na skupiny osob, projevy rasismu s nacionalismu

př., o hromadném odchodě slovenských Romů do zahraničí (s. 232)

Čím viac by ich odišlo do zahraničia, tým by sme mali väčšiu príležitosť na Slovensku oslavovať.

př. v souvislosti s dvojjazyčnými slovensko-maďarskými vysvědčeními

Všetci Maďari si myslia, že aj pán Boh rozpráva po maďarsky. (s. 233)

- intertextualita v humoru - ve vlastním textu (např. parlamentním projevu využívá řečník textů jiných, odkazuje na ně, pracuje s nimi, obměňuje je - citáty, parafráze, aluze = narážky)

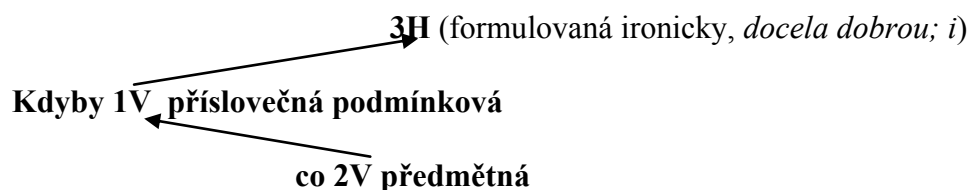
- projev intelektualizace textu, jde tedy o taková vystoupení, která mají většinou vyšší jazykovou úroveň a kultivovanost, než je zvykem

1. literární odkazy: **př.** *jen v zemi Jaroslava Haška a jeho Strany mírného pokroku v mezích zákona / se může stát aby opoziční strana vystavila bianco šek vládě na celé její funkční období // a pouze v zemi Franze Kafky je možné / aby politik který parlamentem pohrdá stanul v jeho čele*

př. *Zemane Zemane vyzývám tě na boží soud / do roka a do dne / podle vládní novely zákona o konkursu a vyrovnání / nedostane žádný zaměstnanec (...) ani korunu mzdy navíc*

2. odkazy na anekdoty: **př.** *M.R. vybavuji si anekdotu kterou pronesl skladatel Brahms o jedné zpěvačce // když se ho ptala co o ní soudí odpověděl / že kdyby měla ve výškách to co jí chybí v hloubkách / měla by docela dobrou střední polohu // jinak řečeno / kdyby tento návrh který kolegyně D. předložila / měl v myšlenkové hloubce to co jí chybí ve formálním dopracování // byl by to návrh o kterém by se dalo i jednat*

- anekdota využita k sarkastickému výpadu proti poslankyni, sarkasmus = kousavý, jedovatý výsměch, jízlivý vtip či posměšek, ironie může působit dobromyslně, v sarkasmu převažuje nenávistný, pohrdlivý nebo cynický pocit, který není zastírán syntaktický paralelismus, shodná stavba souvětí

závěr

srovnáme-li s Hoffman. a vyjádříme-li obecněji, pak se v politické komunik. tyto principy též úmyslně nedodržují, a tím se vnášejí do dialogu napětí, spíše lze tedy mluvit o antinomiích

1. kooperativnost - konfliktnost

2. zdvořilost - nezdvornost (zdvořilost upřímná - formální)

3. humor, ironie - jízlivost, verbální agrese